

УДК 72.012

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-2-14>**Рада МИХАЙЛОВА,***orcid.org/0000-0002-7264-0205**доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри дизайну інтер'єру і меблів
Київського національного університету технологій і дизайну
(Київ, Україна) radami1818@gmail.com***Юрій ЛЕГЕНЬКИЙ,***orcid.org/0000-0002-6567-4730**доктор філософських наук, професор,
професор кафедри дизайну
Київського національного університету культури і мистецтв
(Київ, Україна) Y.Legenkiy1949@i.ua***Олена КОСТЮЧЕНКО,***orcid.org/0000-0001-7853-2670**доктор психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології
Київського національного університету культури і мистецтв
(Київ, Україна) g2069544@gmail.com*

ПРО КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ КОВОРКІНГ-ПРОСТОРУ

Наукова проблема визначення й аналізу особливостей коворкінгу як простору для роботи є актуальною проблемою архітектури та дизайну, залишаючись недостатньо висвітленою українською наукою. **Метою статті** є виявлення критеріїв формування простору коворкінгу як інструменту систематизації відомих на цей час даних – обрання стилю, колористики та інших складових, належних до сфери візуалізації, тобто, мистецтва та дизайну. **Методами дослідження** є аналіз та синтез, історичний та компаративний підхід, типологічні побудовання, системний підхід. На основі комплексного аналізу положень теорії та історії дизайну конкретизується уявлення про критерії формування простору коворкінгу, зокрема щодо архітектурних підходів та дизайнерських рішень. **Результати і висновки.** **Наукова новизна** роботи полягає в аналізі наукових даних із зазначеної проблематики, їх систематизація, відповідно до сучасних наукових мистецтвознавчих підходів, та підсумкове узагальнення; в зверненні до проблематики формування/проектування ділового простору на теоретичному та практичному рівні у сфері дизайну. Розкриття даного питання сприяє більшій ефективності проектування простору коворкінгу як на теоретичному, так і практичному рівнях. **У висновках**, підсумовано, що коворкінг – середовище для інтелектуальної праці у вигляді групової/колективної роботи, створене на засадах самоорганізації множини агентів, є предметом вивчення практики проектування і теорії дизайну. На основі класифікації коворкінг-просторів за різними ознаками: за спеціалізацією та орієнтацією на конкретний вид діяльності, за орієнтацією на потреби користувача, за типом організації робочого простору, встановлено вплив на формування досліджуваного типу просторів наступних критеріїв: гуманітарно-представницький, формотворчо-архітектурний, юридично-правовий, економічний, споживчий, психологічний, дизайнерський. Зазначені критерії відображають об'єктивну картину розвитку коворкінгпростору як комплексного та багатоконпонентного явища, пов'язаного з соціально-економічною сферою буття, реалізовану у архітектурно-дизайнерському рішенні. Поняття «коворкінг» втілює змісти, що стосуються: а) типу офісу, б) формування простору, в) облаштування середовища, г) способу організації роботи, д) виду інтелектуальної діяльності одноосібного або колективного характеру, що відбувається у визначених критеріями умовах.

Проведений аналіз розширює відомі на цей час класифікації коворкінгів, що є дієвим інструментом формування коворкінгпростору.

Ключові слова: дизайн, коворкінг-простір, архітектурне проектування, критерії підходів та рішень.

Rada MYKHAILOVA,

orcid.org/0000-0002-7264-0205

DSc in Art Studies, Professor;

Professor at the Department of Interior and Furniture Design

Kyiv National University of Technologies and Design

(Kyiv, Ukraine) radami1818@gmail.com

Yurii LEHENKYI,

orcid.org/0000-0002-6567-4730

Doctor of Philosophy, Professor;

Professor at the Design Department

Kyiv National University of Culture and Arts

(Kyiv, Ukraine) y.legenkiy1949@i.ua

Olena KOSTIUCHENKO,

orcid.org/0000-0001-7853-2670

DSc in Psychology, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Psychology

Kyiv National University of Culture and Arts

(Kyiv, Ukraine) g2069544@gmail.com

ON COWORKING SPACE CRITERIA

*The scientific problem of defining and analysing the features of coworking space as a space for work is a current issue of architecture and design and still is insufficiently covered by Ukrainian science. **The purpose of the article** is to identify the coworking space criteria as a tool for systematising currently known data – a style, colouristic, and other components choice related to the field of visualisation, that is, art and design. **The research methods** are analysis and synthesis, historical and comparative approach, typological constructions, and system approach. Based on a comprehensive analysis of the theory and history of design, the authors have specified the idea of the coworking space requirements, particularly regarding architectural approaches and design solutions. **Results and conclusions. The article's scientific novelty consists of** analysing scientific data on this issue, their systematisation following modern scientific art studies approaches, and final generalisation; in addressing the problems of forming/designing a business space at the theoretical and practical level in the field of design. The disclosure of this issue contributes to greater efficiency in designing a coworking space both at the theoretical and practical levels. **In the conclusions**, the authors have summed up that coworking is an environment for intellectual work in the form of group/collective work, created on the basis of the self-organisation of a set of agents and is the subject of design practices and theory. Based on the classification of coworking spaces according to various characteristics as follows: professional field and activity type, the needs of the user, the workspace organisation type, and the influence on the formation of the studied type of spaces of the following criteria are established. Humanitarian-representative, formative-architectural, legal, economic, consumer, psychological, and design criteria exist. These criteria reflect the objective picture of the development of coworking space as a comprehensive and multicomponent phenomenon associated with the socio-economic sector of existence, implemented in an architectural and design solution. The “coworking” concept embodies meanings related to a) the type of office, b) space development, c) environment development, d) the method of workflow, e) the type of intellectual activity of a single or collective nature, which occurs in conditions defined by criteria.*

The analysis expands the currently known classifications of coworking spaces, which is an effective tool for developing coworking space.

Key words: *design, coworking space, architectural design, criteria for approaches and solutions.*

Вступ. Коворкінг як ідея інноваційного простору для спільної роботи групи людей у єдиному робочому просторі, колективний офіс та, водночас, модель організації роботи фрилансерів з різним типом зайнятості, характеризує не лише гнучке впорядкування середовища, а й прагнення до формування спільноти резидентів, тобто вироблення оригінальної внутрішньої культури. Важливість таких питань ґрунтується на тому, що сучасне суспільство характеризується зростанням значущості інтелектуальної

праці, обробки інформації нестандартними методами мислення, вміння генерувати нові ідеї для досягнення конкретного креативного результату. Це передбачає створення умов та простору офісу, доцільно організованого та раціонально облаштованого для зручного колективного перебування користувачів-інтелектуалів для продуктивної роботи та відпочинку як одноосібного представника інтелектуальної праці, так і колективу інтелектуалів, що прагнуть до вироблення конкретної думки, рішення, стратегії дій.

Саме тому ідея щодо інноваційного простору, у якому можуть здійснюватися подібні процеси, а також відбуватися продуктивний обмін думками, прийшла на думку одному із них – американському програмісту Бреду Ньюберу. Вперше висловлена у 2005 р., ідея була реалізована у 2006 р. і в наступні роки поширилася у всьому світі. Коворкінг – спеціальне середовище офіс-простору для здійснення професійно-ділових комунікацій, швидко став одним із елементів інфраструктури сучасного міста.

Попит на такі офіси – індивідуальні і колективні – на основі фрилансу та аутсорсингу, також відповідає інтересам користувачів нетрадиційною формою оренди, яка є більш ефективною, оскільки пропонує гнучкий підхід до строку використання та розміру орендованих площ, що дозволяє швидко змінювати формат роботи у сучасному бізнес середовищі (Михайлова, 2002). Обладнаний всім необхідним для роботи, коворкінг здається в оренду на визначений у договорі час, де не прив'язані до конкретного місця роботи фрилансери можуть займатися професійною діяльністю, маючи можливість спілкуватися з іншими фахівцями (Сафронова, 2018). Якщо на початку XXI ст. у коворкінг-центрах працювало 15% компаній із фондового індексу S&P 500 (Standart & Poor's, США) – Facebook, E&Y, JP Morgan, IBM, Microsoft (Шмельова, 2019), то з 2020 р., на думку оператора коворкінг-конференцій GCUC (Global Coworking Unconference Conference) дослідницької компанії Emergent Resear, перевагу коворкінгам віддають вже 50% компаній. В Україні показник коворкінгових площ на кінець 2021 р. досяг 99 тис. кв. м, що на 15% більше, ніж в аналогічний період 2020 р. (Михайлова, 2002). Відкриті у Києві, Львові, Рівному, Тернополі, івано-Франківську, Харкові, Дніпрі, Одесі, Чернігові, Житомирі, Черкасах, Запоріжжі, Білій Церкві та інших містах України, коворкінгцентри мають значний попит. У Києві в 2021 – на початку 2022 р. пропозиція коворкінгів становила 5% усіх офісних площ, що активно зростали навіть у роки пандемії (Михайлова, 2002). Це викликає значний науковий інтерес до формування такого простору, пропозицій архітектурно-дизайнерських рішень коворкінгсередовища, специфіки його внутрішнього облаштування, інтер'єру, який має відповідати загально конструктивним, конкретним технічним та модерним естетичним вимогам.

Аналіз попередніх досліджень. Явище коворкінгу є предметом вивчення зарубіжних і вітчизняних дослідників. Соціальні передумови його розвитку вивчали DeGuzman G. V., Tang A. I.

(Gurstein, Tang 2001) привабливість та актуальність у порівнянні з традиційними офісами – С. Spinuzzi (Spinuzzi, 2012); особливості проектування – Howell T. (Howell, 2022); типи коворкінгів – K. Gupta Anil, I. Kojo and S. Nenonen (Gupta, 2009; Kojo, 2016); регіональну специфіку – Михайлова Р., Антоненко І., Різніченко М. (Михайлова, 2002); дизайн та облаштування інтер'єру – Приходько К. (Приходько, 2021), Шмельова О., Сафронова О., Булгакова Т., Синицька М. (Synytska, 2019).

Значний інтерес викликає узагальнення проєктувальних даних українськими спеціалістами з дизайну – Шмельовою О.Є., Сафроновою О.О., Булгаковою Т.В., Синицькою М.О., які запропонували розлогу класифікацію сучасних коворкінгпросторів. В основі їхньої систематизації – функціональне призначення закладу, завдяки чому визначено базові та додаткові складові коворкінгпростору, розроблено класифікацію коворкінг-просторів за спеціалізацією та орієнтацією на конкретний вид діяльності, за орієнтацією на потреби користувача, за типом організації робочого простору тощо. Це суттєво розширює уявлення про різноманіття просторів, об'єднаних терміном «коворкінг» як економічно доцільного типу вільних або гнучких робочих просторів трьох груп: форматних, неформатних та спеціалізованих (Synytska, 2019).

Постановка завдання. В Україні, де даний тип офісів знаходиться на етапі активного розвитку та поширення, на них є значний попит, адже сучасний споживач вже оцінив перевагу функціональності середовища, переваги спільного користування елементами інфраструктури, зручний графік роботи, що відповідає концепції «гнучких офісів». Необхідність в аналізі явища коворкінгу в Україні, пояснюється включенням країни до загальносвітових тенденцій освоєння даної ідеї включно з дизайном інтер'єру.

Метою даного дослідження є визначення критеріїв створення дизайн-простору інтер'єрів сучасних коворкінгів в системі уявлень про коворкінгпростір на рівні теоретичних узагальнень, де під критеріями йдеться про мірила визначення даного явища на основі об'єктивних ознак суспільно-історичної та доцільно-творчої практики.

Результати дослідження. Перший коворкінг, як територія вільного простору для роботи і спілкування фрилансерів, був відкритий у 2006 р. у Сан-Франциско у США. В Європі та, зокрема в Україні, вони так само відомі з першого десятиліття XXI ст. (Снігур, 2017), де вони з'явилися у найбільших містах – Києві, Дніпрі, Львові. У Києві, наприклад, їхня площа складає 17040 м.кв.

За визначенням P.Sisson, коворкінг – це новий тип робочого простору, призначений для спільноти зі схожими уявленнями про комфортне середовище, що полягає у комфортності та функціональній виравданості для перебування людей різних професій, зайнятих різними видами офісної діяльності (Sisson, 2017). Звідси завдання дизайнера спроектувати інтер'єр, що задовільнить будь-якого умовного клієнта, який його обере для роботи та спілкування, що водночас є головною відмінністю коворкінгу від традиційного офісу. Найуспішніші коворкінги пропонують дизайн, завдяки якому користувачі можуть задовольнити як робочі потреби, так і не пов'язані з робочою діяльністю, не виходячі із приміщення. Простори коворкінгів WeWork (США, 2010 р.) і Convene (США, 2009 р.) містять кафе, торгівельні точки, навчальні заклади, фітнес-центри, що поряд із з якісним сервісом, зручною локацією, цікавим контентом (лекції, семінари, воркшопи), пропонують адаптивність, функціональність, багатосценарність просторів як рівень дизайну, що, на думку фахівців американської компанії Cushman&Wakefield (м. Нью-Йорк) є одним із восьми головних вимог забезпечення успішності закладу (Lessard, 2018). Адже перебування у коворкінгу передбачає розумовий процес, спрямований на створення-сприйняття-відтворення знань; науково-технічну діяльність; види творчої діяльності. Загальною базовою основою організації простору коворкінгу є системно-структурний та функціональний аналіз, внаслідок чого виділяють його базові і додаткові складові, або зони простору, кількість, різноманітність, наповнення яких можуть бути різними при незмінних базових елементах – зручному робочому місці, доступі до мережі інтернет, наявності харчоблоку.

Різнманіття коворкінгів дозволяє їх класифікувати за потребами користувача, типом організації та планування простору, рівнем приватності, типом оренди, послуг, робочої атмосфери, стилістичного рішення.

Отже, потреби користувачів є ознакою, за якою розрізняють універсальні (простір «для всіх»), нішеві (простір для конкретної групи – творчої, інженерної, виробничої, бізнесової), професійного спрямування, соціального призначення, спеціалізованої спрямованості; за спеціалізацією та орієнтацією на конкретний вид діяльності (творчі, інженерні, виробничі, бізнес-коворкінги), за професійним спрямуванням (одної професії або суміжних професій); за соціальним призначенням (представники різних соціальних груп: жіночі, чоловічі, дитячі, студентські, національною ознакою тощо)

(Шмельова, 2019). Такі ознаки виявляють принцип *гуманітарно-представницького критерію* підходу до формування коворкінгу, що передбачає стратегію розробки коворкінгпростору.

За типом організації робочого простору та планувальною структурою коворкінги поділяють на: спільний простір – community lounge чи shared space («ядро» класичного коворкінгу у вигляді просторого відкритого приміщення з робочими місцями різної конфігурації, «тихою» та «гучною» зонами; міні-офіс (закритий простір, відокремлений від спільного, доступний певним членам команди); офіс-студіо (для невеликих команд/компаній змішаної планувальної структури). Окрім того, за розташуванням будівель (приміщень) в міському середовищі вони можуть бути: інтегровані, вбудовані, окремо стоячі, комплексні або ансамблеві (Coworking, 2022). Дана ознака дозволяє об'єднати зазначені принципи класифікації, як однотипні і визначити їх як *формотворчо-архітектурний критерій* проектування коворкінгпростору.

За рівнем приватності робочих місць коворкінги поділяються на: відкриті (окремі або згруповані робочі місця в загальному приміщенні, що призначені окремим користувачам або групам користувачів, зайнятих «тихою роботою» (дизайнери, програмісти, письменники тощо), зазвичай не закріплені за користувачами; напівприватні (ізольовані індивідуальні робочі місця – кабінети, бокси, кімнати для переговорів та міні-презентацій, відповідні потреби приватності та тиші, наприклад, обговорення робочих питань), як правило, закріплені за користувачами; приватні (окремі кабінети різної місткості для користувачів, які потребують повної тиші або мають постійні гучні дискусії та/або телефонні переговори), місця закріплюються або надаються на певний час. Окрім того, за типом власності коворкінги можуть бути як окремими організаціями, так і частиною бізнес-центрів, навчальних закладів, різноманітних платформ (Шмельова, 2019). Зазначені обставини вимагають врахування *юридично-правових критеріїв* функціонування коворкінгів.

За типом оренди робочих місць коворкінг-простори поділяють на незакріплені – first-come-first-served (користувач займає будь-яке вільне місце; закріплені (користувач/компанія користуються коворкінгом на довгостроковій оренді, за абонементом, членством, підпискою) (Шмельова, 2019). Формування коворкінгу, тобто його обладнання та облаштування залежить від його призначення та цінової політики. Отже, за ціновою політикою та рівнем комфорту коворкінгпростори поділяють

на доступні, середній клас, преміум-клас, що визначає *економічний* критерій їхнього існування. Врахування цього критерію суттєво впливає на бізнес-політику закладу.

За спектром послуг коворкінг визначається як такий, що надає мінімальний пакет послуг (стіл, кава/чай, WiFi) або широкий пакет із забезпеченням користувача/команди обладнанням та супроводом/підтримкою. До цієї ознаки варто також віднести режим роботи коворкінгу, що полягає у круглодобовій задіяності або роботи за графіком (Шмельова, 2019). Ці ознаки належать до *споживчого* критерію формування коворкінгу, що визначає його специфічні якості.

Ключовим інструментом для залучення користувачів до роботи у коворкінгу, а також консолідації спільноти в її межах, дослідники називають таку ознаку як атмосфера (Шмельова, 2019). Її поділяють на середовище з формальною/ робочою атмосферою типовою для традиційного офісного устрою, де формальна атмосфера покликана налаштувати користувачів на плідну роботу або співпрацю (робоча зона переважає над зоною відпочинку) та середовище з неформальною/креативною атмосферою за принципом клубу дозвілля, де неформальна атмосфера покликана налаштувати користувача на генерування ідей та творчість, сприяючи консолідації робочої та умовної зон відпочинку (Коворкінги, 2022). Такі ознаки класифікації середовища прямо відповідають *психологічним критеріям*, які потребують свого врахування щодо функціонування коворкінгу.

Стилістичне рішення простору коворкінгу дозволяє його поділити на: корпоративні (оформлення відповідає корпоративній стилістиці компанії-оператора або материнської установи, на базі якої відкрито простір); елітні та/або статусні (вишукані і комфортні інтер'єри з використанням дорогих матеріалів, меблів та обладнання високої цінової категорії); креативні (використання нестандартних підходів до дизайну приміщення: урізноманітнення конфігурації робочих місць, креативних меблів та аксесуарів для створення неформальної атмосфери); еко-рішення (використання екологічних та відновлювальних матеріалів, енергозберігаючого обладнання, озеленення, природних колірних рішень); мінімалістичні (використання простих лаконічних меблів та матеріалів, мінімум декору) (Шмельова, 2019). При цьому стилістичне рішення простору може бути як індивідуальним (унікальний дизайн для кожного окремого коворкінгу), так і корпоративним (мережеві заклади, франшизи, коворкінги на базі

організацій). Суміжним завданням щодо забезпечення комфорту у просторі коворкінгу є навігація, організована так само засобами дизайну (колірні схеми для різних приміщень, покриття стін/підлоги/стелі, зонування, акценти тощо). Окрім того, вимогою до приміщення, яке планується використовувати під коворкінг, є його відповідність таким вимогам, як високі стелі, великі вікна, мальовничий краєвид за вікном; налаштування кожного робочого місця під конкретного користувача, тобто забезпечення інтер'єру безкаркасними або трансформованими меблями. Також, важливим при проєктуванні та дизайні приміщення коворкінгу, є його адаптивність до поточних змін для удосконалення простору в процесі експлуатації, можливості швидкого проведення локального редизайну (Coworking, 2022). Такі ознаки належать критеріям *дизайнерського підходу* до формування коворкінгу, що є одним із визначальних.

Висновки. Коворкінг – середовище для інтелектуальної праці у вигляді групової/колективної роботи, що виникає в результаті створення своєрідного колективного інтелекту – комплексної децентралізованої системи, побудованій на самоорганізації множини агентів, є предметом вивчення як практики проєктування, так і теорії дизайну.

З теоретичної точки зору систематизація коворкінг-просторів залежно від їх призначення, стало підґрунтям для визначення базових критеріїв їхнього формування. На основі класифікації коворкінг-просторів за різними ознаками: за спеціалізацією та орієнтацією на конкретний вид діяльності, за орієнтацією на потреби користувача, за типом організації робочого простору, встановлено вплив на формування досліджуваного типу просторів наступних критеріїв: гуманітарно-представницький, формотворчо-архітектурний, юридично-правовий, економічний, споживчий, психологічний, дизайнерський. Зазначені критерії відображають об'єктивну картину розвитку коворкінгпростору як комплексного та багатокомпонентного явища, пов'язаного з соціально-економічною сферою буття, реалізовану у архітектурно-дизайнерському рішенні. Відповідно, поняття «коворкінг», похідне з англійського *co-working* – «спільна праця», втілює змісти, що стосуються: а) типу офісу, б) формування простору, в) облаштування середовища, г) способу організації роботи, д) виду інтелектуальної діяльності одноосібного або колективного характеру, що відбувається у визначених критеріями умовах.

Проведений аналіз дозволяє розширити запропоновану класифікацію як дієвий інструмент формування коворкінгпростору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коворкінги та креативні простори. URL: <http://www.smedevelopment.info/searchoffice/1/> (дата звернення: 12.01.2022).
2. Михайлова Р., Антоненко І., Різніченко М. Коворкінг як модерне явище (на прикладі України). *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : зб. матеріалів Міжнар. конф., м. Київ, 27 квіт. 2022 р. : у 2 т. Київ : КНУТД, 2022. Т. 2. С. 212–216
3. Приходько К. Дизайн інтер'єру коворкінг-центру. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*. 2021. Вип. 44. С. 214–220.
4. Сафронова О. О. Впровадження в навчальний процес принципів людино-орієнтованого підходу в дизайні архітектурного середовища. *Art and design*. 2018. № 1. С. 126–131. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.1.12>.
5. Сафронова О. О., Мазурчук Т. В., Шмельова О. Є. Особливості формування вільного студентського простору сучасного закладу вищої освіти. *Технічна естетика і дизайн*. 2018. Вип. 14. С. 208–213. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/10843/1/APSD2018_V2_P214-217.pdf (дата звернення: 12.01.2022).
6. Снігур Х. Коворкінг: переваги та недоліки в організації робочих місць. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2017. № 4. С. 117–124. URL: <http://visnykj.tneu.edu.ua/index.php/htneu/article/view/974> (дата звернення: 12.01.2022).
7. Шмельова О. Є. Сафронова О. О. Булгакова Т. В. Синицька М. О. Особливості дизайну просторів сучасних коворкінгів залежно від їх функціонального призначення. *Art and Design*. 2019. № 4 (08). С. 119–131. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/14900> (дата звернення: 12.01.2022).
8. Gupta A. K. The Co-Working Space Concept: CINE Term project. Anne Leforestier, 2009. 19 p. URL: http://salus.adapt.it/wp-content/uploads/2020/04/LEFORESTIER_Co-working-space_2009.pdf (accessed: 12.01.2022).
9. Gurstein P. *Wired to the World, Chained to the Home: Telework in Daily Life*. Vancouver : UBC Press, 2001. 256 p. URL: <https://www.cjconline.ca/index.php/journal/article/view/1482/1599> (accessed: 12.01.2022).
10. Guzman G. V., Tang A. I. *Working in the UnOffice: A Guide to Coworking for Indie Workers, Small Businesses, and Nonprofits*. San Francisco : Night Owls Press LLC, 2011. 378 p.
11. Howell T. Coworking spaces: An overview and research agenda. *Research Policy*. 2022. Vol. 51 (2). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2021.104447>.
12. Jones D., Sundsted T., Bacigalupo T. *I'm Outta Here! How Coworking is making the Office Obsolete*. Austin : Not an MBA Press, 2009. 150 p.
13. Kinugasa-Tsui K. *Co-Working Space Design*. Australia : Images Shenyang, 2018. 272 p.
14. Kojo I., Nenonen S. *Typologies for coworking spaces in Finland – what and how?* Emerald Group Publishing Limited. 2016. Vol. 34 (5/6). PP. 302–313. DOI: 10.1108/F-08-2014-0066
15. Lessard J. 8 things you should know about coworking space in 2018. URL: <http://blog.cushwake.com/americas/coworkingspace-in-2018.html> (accessed: 1.04.2022).
16. Sisson P. WeWork courts corporate clients as big business embraces coworking, 2017. *Curbed*. URL: <https://www.curbed.com/2017/5/16/15647656/ent-erprise-office-space-coworking-wework> (accessed: 1.04.2022).
17. Spinuzzi C. Working Alone, Together: Coworking as Emergent Collaborative Activity. *Journal of Business and Technical Communication*. 2012. Vol. 26 (4). PP. 399–441. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1050651912444070> (accessed: 1.04.2022).
18. Coworking Spaces in Ukraine. *Coworker*. URL: <https://www.coworker.com/search/Ukraine> (accessed: 12.01.2022).

REFERENCES

1. *Kovorkinhy ta kreativni prostory* [Catalogue of Coworking Spaces of Ukraine]. URL: <https://www.coworking.com.ua> [in Ukrainian].
2. Mykhailova R., Antonenko I., Riznichenko M. Kovorkinh yak moderne yavyshe (na prykladi Ukrainy) [Coworking as a Modern Phenomenon (on the Example of Ukraine)]. *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu* [Actual problems of modern design] : collection. materials of the International conference, Kyiv, 27 April 2022 : in 2 vols. Kyiv: KNUITD, 2022. Vol. 2. pp. 212–216 [in Ukrainian].
3. Prykhodko K. Dyzain interieru kovorkinh-tsentru [Interior Design of a Coworking Centre]. *Bulletin of KNUKIM. Series in Arts*. 2021. Vol. 44. PP. 214–220 [in Ukrainian].
4. Safronova O. O. Vprovadzhennia v navchalnyi protses pryntsyypiv liudyno-orientovanoho pidkhodu v dyzaini arkhitekturnoho seredovyshcha [Implementation of the Principles of a Human-Oriented Approach in the Design of the Architectural Environment into the Educational Process]. *Art and design*. 2018. № 1. PP. 126–131. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.1.12> [in Ukrainian].
5. Safronova O. O., Mazurchuk T. V., Shmelova O. Ye. Osoblyvosti formuvannia vilnoho studentskoho prostoru suchasnoho zakladu vyshchoi osvity [Peculiarities of the Formation of a Free Student Space in a Modern Institution of Higher Education]. *Tekhnichna estetyka i dyzain*. 2018. Vol. 14. PP. 208–213. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/10843/1/APSD2018_V2_P214-217.pdf [in Ukrainian].
6. Snihur Kh. Kovorkinh: perevahy ta nedoliky v orhanizatsii robochykh mist [Coworking: Advantages and Disadvantages in the Organization of Workplaces]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*. 2017. № 4. PP. 117–124. URL: <http://visnykj.tneu.edu.ua/index.php/htneu/article/view/974> [in Ukrainian].
7. Shmelova O. Ye. Safronova O. O. Bulhakova T. V. Synytska M. O. Osoblyvosti dyzainu prostoriv suchasnykh kovorkinhiv zalezno vid yikh funktsionalnoho pryznachennia [Design features of Modern Coworking Spaces Depending on Their

- Functional Purpose]. *Art and Design*. 2019. № 4 (08). PP. 119–131. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/14900> [in Ukrainian].
8. Gupta A. K. The Co-Working Space Concept: CINE Term Project. Anne Leforestier, 2009. 19 p. URL: http://salus.adapt.it/wp-content/uploads/2020/04/LEFORESTIER_Co-working-space_2009.pdf
9. Gurstein P. *Wired to the World, Chained to the Home: Telework in Daily Life*. Vancouver : UBC Press, 2001. 256 p. URL: <https://www.cjconline.ca/index.php/journal/article/view/1482/1599> [in English].
10. Guzman G. V., Tang A. I. *Working in the UnOffice: A Guide to Coworking for Indie Workers, Small Businesses, and Nonprofits*. San Francisco : Night Owls Press LLC, 2011. 378 p.
11. Howell T. Coworking spaces: An overview and research agenda. *Research Policy*. 2022. Vol. 51 (2). DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2021.104447>
12. Jones D., Sundsted T., Bacigalupo T. *I'm Outta Here! How Coworking is making the Office Obsolete*. Austin : Not an MBA Press, 2009. 150 p.
13. Kinugasa-Tsui K. *Co-Working Space Design*. Australia : Images Shenyang, 2018. 272 p.
14. Kojo I., Nenonen S. Typologies for Coworking Spaces in Finland – what and how? *Emerald Group Publishing Limited*. 2016. Vol. 34 (5/6). PP. 302–313. DOI:10.1108/F-08-2014-0066
15. Lessard J. 8 Things You Should Know about Coworking Space in 2018. URL: <http://blog.cushwake.com/americas/coworkingspace-in-2018.html>
16. Sisson P. WeWork Courts Corporate Clients as Big Business Embraces Coworking, 2017. *Curbed*. URL: <https://www.curbed.com/2017/5/16/15647656/enterprise-office-space-coworking-wework>
17. Spinuzzi C. Working Alone, Together: Coworking as Emergent Collaborative Activity. *Journal of Business and Technical Communication*. 2012. Vol. 26 (4). PP. 399–441. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1050651912444070>